

армия ще бжде съставено и рекрутирана само чрезъ доброволно постъпване. | l'avenir, constituée et recrutée que par engagements volontaires.

За да се мине отъ наемническа армия, къмъ общозадължителната имаше не само организационни, дисциплинарни и икономически съображения, но и чисто прогресивни. Общозадължителната военна повиностъ е принципътъ на модернитъ демокрации; всъки общественъ членъ трѣба да има не само право въ уреждането живота на своята родина, но и задължението да отстоява нейнитъ интереси. Тя е едно отрицание на наемническата армия, която исторически можа да съществува само, като съсловна армия.

Така че договора за миръ, като премахва за победения общозадължителната военна повиностъ, въ сжщностъ не носи нищо ново по отношение началата за организирането на армитъ, а съживява една стара форма, осъдена както отъ историята, тъй и отъ началата, които господствуватъ въ самитъ тия страни, които я наложиха.

За България обаче имаше и редъ други съображения, които я накараха веднага живо да протестира срещу въвеждането на наемническа армия. Въ едно писмо отъ 24. X. 1919 г. на Българската делегация за мира, отправено до председателя на конференцията — Клемансо, като се излага 1.- че България като земеделска страна, нѣма излишно население, отъ което да се рекрутира армията; 2.- че при таково положение и да се успѣе въ образуването на нѣкаква армия, тя ще произлиза изъ средата на най-негоднитъ и най-опаснитъ елементи отъ нейното население, следователно, ще бжде абсолютно несигурна; 3.- че нейната издръжка ще бжде много скъпа, дори не по-носима за стопанскитъ сили на българския народъ и 4.- ще бжде елементъ, неподдатливъ на дисциплина, моли, въ интереса на реда и сигурността на страната, да не се премахва общозадължителната военна повиностъ, а да се ограничи само броя на ежегодното свикващитъ се подъ знамената младежи. ¹⁾ Конференцията обаче се произнесе категорично противъ това искане на българската делегация. Въ писмото до последната, недвусмислено се казва, че „воения режимъ, почиващъ на задължителната война служба е абсолютно противъ принципа на намаление въоръженията, който Съюзнитъ и Сдружени Сили държатъ да наложатъ на бившитъ си противници“...

Следъ тая постъпка на българската делегация, българскитъ правителства, безразлично отъ кои партии произхождатъ, непрестано правятъ постъпки за заместване на доброволческата система съ общозадължителна. Още повече, че историческитъ събития, които страната преживява следъ сключването на мира, ежедневно потвърждаватъ предвиденията на Българската делегация на Конференцията. Събитията презъ Септември 1923 год. и Априль 1925 год. сж повече отъ очевийни. И най-важното, което трѣба да се изтъкне тукъ е, че България, като членъ отъ Обществото на Народитъ е подложена на разстройство отъ чужди агенти, безъ тя да може да се защити...

Въ постъпкитъ си Българскитъ Правителства предлагатъ най-разнобразни комбинации за приложение на общозадължителната военна повиностъ, като при всѣка комбинация се сочи желанието да се удовлетвори исканието на победителитъ. Така, предложи се посланишката конференция да има свои 8 доверени лица, които да бждатъ аташирани къмъ българскитъ 8 полка, за да могатъ да следятъ отъ близо числеността на българската армия. Въ друго предложение се каза, че сме съгласни да въведеме съ задължителната военна повиностъ и наемническата армия едновременно, като се даде предимството на наемническото. Но нито едно отъ предложенията не бѣ удовлетворено, при все че за България въпросътъ не бѣ да увеличи армията си надъ предвидения въ договоръ съставъ, а за попълването ѝ.

Не помогна и намѣсата на нѣкои чужденци; Така Лордъ Нютонъ вземайки поводъ отъ комунистическитъ движения въ Унгария и България, прави запитване въ Английската камара на лордоветъ дали Върховния Воененъ Съветъ ще настоява за образуване на доброволческа армия въ тия две страни, въпреки мжчнотиитъ, срещнати при събирането на доброволци и грамаднитъ разходи за издръжането имъ. На това запитване отговори Лордъ Кързонъ, който въ заключение каза: „Тукъ не е въпросъ за лишни чувства, касае се за договорната политика на Европа, избработена въ сътрудничество съ всички сили, която сега се прилага добросъвестно и отъ която не е възможно никакво отклонение“. Съ други думи, Английскитъ държавникъ намира, че „отклонение“ отъ договорната политика на Европа не може да става, дори когато неприятелътъ чрезъ О. Н. е станалъ съюзникъ!...

¹⁾ Българска делегация за мира, стр. 201 и 234.